

Vicariaat Onderwijs
Mechelen-Brussel

COLOFON

VONDeLing

Digitaal tijdschrift (4x/jaar)

Vicariaat Onderwijs
Aartsbisdom Mechelen-Brussel
Frederik De Merodestraat 18,
2800 Mechelen

Tel: 015 29 84 01 (02)
Info.mb@katholiekonderwijs.vlaanderen
www.vikom.be

Redactie:

Guido François
Jürgen Mettepenningen

Tekst + foto's:

Guido François
Jürgen Mettepenningen
(tenzij anders vermeld – sommige foto's in dit nummer werden ons bezorgd door geïnterviewden of komen uit een beeldbank zonder copyright)

Verantwoordelijke uitgever:

Jürgen Mettepenningen

VONDeLing

Digitaal tijdschrift van het Vicariaat ONDerwijs

Nr 36 – november-december 2020

INHOUD

WOORD VAN DE BISSCHOPPELIJK AFGEVAARDIGDE	1
Het andere c-woord	2
ACTUALIA	3
Kerstinterviews	3
met Lieven Boeve, Stefanie Claerhout, Bruno De Lille, Guido Knops, Wilfried Neutjens, Didier Pollefeyt, Luc Sels, Griet Smeets, Linda Van Herck en Mgr Koen Vanhoutte	3
Vormingsessies voor schoolbestuurders blijven doorgaan	17
Werking van het Comité Besturen (Cobes) Mechelen-Brussel – september-december 2020	18
Programma Open Cobesvergadering 25 januari 2021	32
Overheidsopdrachten: DOKO actief op vele fronten	33
Stuurgroep preventieadviseurs: corona en ventilatie	35
PERSONALIA	37
	37

Wil je snel naar het artikel dat je interesseert, klik dan op de titel.

WOORD VAN DE BISCHOPPELIJK AFGEVAARDIGDE

HET ANDERE C-WOORD

Neen, niet voor de zoveelste keer stilstaan bij een bewogen jaar... Vooruitkijken moeten we doen! En dan licht naast een coronavaccin in de eerste plaats een ander C-woord op: Christmas. Laat ons gulzig genieten van de kerstsfeer: de lichtjes, de boom, de kaarsen, witte en rode linten, slingers en ballen. Laat het ons gezellig maken voor elkaar en voor onszelf. En misschien die brief schrijven met de pen aan degene waarvan je weet dat die er deugd aan zal beleven, nu meer dan anders. Laten we tot rust komen en genieten van alles waarvan we mogen genieten. Na alle inspanning, vragen en soms miserie mag het wel. Komaan, laten we licht scheppen voor elkaar en onszelf.

De eerste bladzijde van de bijbel toont God als schepper. En op de eerste dag van het scheppingsgebeuren was Hij al behoorlijk drukdoende: na hemel en aarde te hebben gecreëerd scheidt God licht en scheidt hij het van de duisternis. Licht was er dus niet van vóór het begin, maar van bij het begin: het moest gecreëerd worden. En God zag dat het goed was.

Met Kerstmis herdenken we de geboorte van Jezus, zoon van Maria, over wie gesproken zal worden als zoon van David, ja zoon van God. Nog later klinkt het: “Licht uit Licht, ware God uit de ware God”. Jezus als het nieuwe licht: geboren, niet geschapen. Mens onder de mensen, teken van hoop, tegen elke duisternis.

Kerstmis wijst ons op de essentie: Jezus als teken van hoop midden in de duisternis die ons soms overvalt in eigen hart en samenleving. We mogen ons optrekken aan hem: via zijn wijsheid en voorbeeld God vragen om ons nabij te zijn, ons kracht te geven. Ons hart te verlichten en te verwarmen, ook dat.

Het werd tijd dat het Kerstmis werd – het trimester heeft lang genoeg geduurd en we zijn toe aan rust en ontspanning. En aan lichtjes.

Moge Kerstmis deugd doen voor u en de uwen - Merry Christmas!

Jürgen Mettepenningen
Bisschoppelijk afgevaardigde Onderwijs

ACTUALIA

KERSTINTERVIEWS

MET LIEVEN BOEVE, STEFANIE CLAERHOUT, BRUNO DE LILLE, GUIDO KNOPS, WILFRIED NEUTJENS, DIDIER POLLEFEYT, LUC SELS, GRIET SMEETS, LINDA VAN HERCK EN MGR KOEN VANHOUTTE

Op het einde van een annus horribilis voor vele mensen veroorzaakt door covid-19, willen we graag enkele mensen uit verschillende sectoren aan het woord laten om wat persoonlijke en het liefst ook positieve boodschappen de kwetsbare wereld in te sturen. We koesteren ons graag in het verhaal van hoop dat Kerstmis uitdraagt en willen onze onderwijsmensen een hart onder de riem steken voor een nieuw jaar dat alleen maar beter kan worden.

We legden hen allemaal dezelfde drie vragen voor:

Welk positief nieuws heeft u in 2020 geraakt?
Wat betekent voor u Kerstmis in deze tijd?
Welke nieuwjaarswens hebt u voor mensen in het onderwijs?

Lieven Boeve

Directeur-generaal van Katholiek Onderwijs Vlaanderen.

Positief nieuws in 2020

Daarop geef ik graag een dubbel antwoord. In de eerste plaats is 2020 voor mij het jaar waarin de maatschappij de school heeft herontdekt als een plaats van (samen)leven en niet alleen van leren, hoe belangrijk dat laatste ook is. De cruciale rol van de school voor het sociale weefsel van onze samenleving werd extra duidelijk toen scholen door de coronacrisis helemaal moesten sluiten. Ouders hebben ervaren hoeveel structuur onderwijs brengt in het leven en leren van hun kinderen. En leerlingen gaven na de sluiting aan graag terug naar school te gaan, en vermeldden als reden daarvoor eerst en vooral de sociale contacten met medeleerlingen en de leraren.

In 2020 werd ook nog eens duidelijk dat 'de meeste mensen deugen'. Tijdens de zomer las ik dat boek van Rutger Bregman. Met zijn allen hebben we bewezen dat die stelling klopt: via vele initiatieven om mensen een hart onder de riem te steken tijdens de coronacrisis, zowel kleinschalig (tekeningen voor opa en oma in het woonzorgcentrum, beertjes zoeken achter ramen) maar even goed de grote operaties (denk maar aan de technische scholen die *faceshields* hebben gemaakt voor het zorgpersoneel).

Betekenis van Kerstmis in deze tijd

Ieder jaar word ik uitgenodigd om een wens te schrijven voor de kerst- en nieuwjaarskaarten die we versturen vanuit onze organisatie. Dit jaar koos ik voor verbinding en hoop, zo nodig in de moeilijke tijd die we meemaken. En ik denk dat dat gepast is, want Kerstmis is ten gronde hopen tegen beter weten in, en erop vertrouwen dat wat kwetsbaar begint, toch de wereld kan veranderen, wellicht precies omdat het kwetsbaar begint. Een tegendraadse gedachte, maar daarom niet minder eigentijds.

Nieuwjaarswens voor mensen in het onderwijs

Ik hoop dat we in 2021 terug met de normaliteit kunnen aanknopen, maar hopelijk niet te veel. De coronacrisis bood (en biedt!) ons de kans om te reflecteren of we wel de juiste dingen doen en of we die dingen dan ook juist doen. De lessen die we daaruit trekken, als individu, samenleving of alles daartussenin, mogen we niet vergeten. De les dat de meeste mensen inderdaad deugen, en dat wij in ons onderwijs daartoe bijdragen, zullen we ons hopelijk blijven herinneren. Enkel op die manier kunnen we onszelf eigentijds tegendraads heruitvinden.

Stephanie Claerhout

Pedagogisch directeur van de Sint-Norbertusschool in Heverlee. Ze is lid van de Stuurgroep Pastorale Basisonderwijs van ons vicariaat.

Positief nieuws in 2020

Het bericht dat we eind mei toch nog al onze kinderen op school mochten verwelkomen.

Na een lange volledige lockdown werd de school stapsgewijs voor enkele leerlingen opnieuw geopend. Het enthousiasme van het team en de sprankelende ogen van de kinderen die hun vriendjes opnieuw mochten zien was pakkend. We hoopten dat we dit toch wel voor al onze kinderen nog konden waarmaken. En ja, enkele weken later was het zover en konden we onze poorten opnieuw openen en iedereen warm verwelkomen. Iedereen kwam terug thuis.

Betekenis van Kerstmis in deze tijd

Meer dan ooit wordt Kerstmis dit jaar een feest van verbondenheid over alle grenzen heen. Geen groots familiefeest, maar een feest waarin we opnieuw stilstaan bij de kern. Samen tijdens de advent groeiend op weg naar het Licht. De reis maken die toen ook werd gemaakt. Een reis naar het Licht samen met de profeten, de Heilige Familie, de herders en de wijzen. Genieten van warmte en gezelligheid. Genieten in het licht van de kleine gezinsverhalen. Kerstmis zal een intiem feest worden, zoals het meer dan 2000 jaar geleden ook was.

Foto: website Sint-Norbertusinstituut Heverlee

Nieuwjaarswens voor mensen in het onderwijs

Ik wens iedereen een inspirerend jaar. Een jaar waar je in je leer-kracht kan staan, waar je kan genieten van de onbevagenheid van een kind.

Bruno De Lille Battaille

De nieuwe algemeen directeur van vzw Sint-Goedele Brussel sedert september 2020.

Positief nieuws in 2020

Voor mezelf is 2020 natuurlijk het jaar waarin ik als algemeen directeur van Sint-Goedele Brussel mocht beginnen. Het is mijn eerste job als algemeen directeur en ik heb niet echt een onderwijsverleden, dus ik keek toch benieuwd uit naar de reacties van de medewerkers op mijn komst. Gelukkig waren die erg fijn zodat ik me meteen heel erg welkom voelde. Corona zorgt natuurlijk voor veel droevige momenten en het feit dat we onze familie en vrienden niet of maar heel beperkt mogen zien, is reden genoeg voor mij om naar 2021 te verlangen. Maar toch zie ik ook mooie dingen. Hoe mensen elkaar niet loslaten bijvoorbeeld: hoe ouders, kinderen, vrienden en kennissen via apps, telefoontjes of gewoon even langslopen en aan het hek blijven staan ... toch contact blijven houden, toch elkaar gezelschap blijven geven.

Betekenis van Kerstmis in deze tijd

Ik hou heel erg van de kerstdagen. Het samen feest vieren zullen we dit jaar moeten missen en dat is erg want het gebeurt niet zo vaak dat we met mijn ouders en alle kinderen, schoonkinderen en kleinkinderen samenzijn. Je beseft meteen weer hoe je sommige dingen voor te vanzelfsprekend neemt. Maar het kerstgevoel, die verbondenheid, die donkere sfeer die hoop geeft op betere tijden ... dat blijf ik sowieso allemaal koesteren.

Bij de opening van de eerste Tienschool in Anderlecht op 5 oktober 2018

Nieuwjaarswens voor mensen in het onderwijs

Dat het allemaal goed komt. En dat we niet snel mogen vergeten wat voor een geluk we hebben dat we mensen hebben die we graag mogen zien. Ik wil de mensen in het onderwijs vooral heel erg bedanken voor de ongelooflijke moeite die ze hebben gedaan om 'hun' kinderen les te blijven geven, op niveau te houden, ... Ze krijgen er niet altijd genoeg waardering voor, maar als algemeen directeur, als echtgenoot van een leraar én als ouder van een 17-jarige zoon zie ik elke dag hoe hard ze werken. Hou dat idealisme, die energie, dat vuur brandend en 2021 wordt een heel mooi jaar.

Guido Knops

Voorzitter van de Adviesraad secundair onderwijs en bestuurslid van Katholiek Onderwijs Vlaanderen. Tot vorig jaar was hij ook voorzitter van de scholengemeenschap katholiek secundair onderwijs regio Mechelen.

Positief nieuws in 2020

2020 was een jaar als nooit tevoren. De corona-crisis maakt van haarscheurtjes in onze maatschappij breuklijnen. Zo wordt ook de breuklijn sterker tussen de solidaire burgers die voor een samenleving zijn waar iedereen met zijn eigenheid een plaats mag hebben en de extreemrechts-populistische strekking die mensen uitsluit.

De solidariteit tussen mensen is daarom zo hartverwarmend. Talrijke initiatieven krijgen een eigen plaats. Bijvoorbeeld *Samen voor Sam*, een initiatief van de 3 Mechelse parochies om basisscholen te steunen in hun aanpak van armoede bij kinderen.

Vlnr: Lena Selleslagh (vrijwilligster), Dirk Letens (directeur) en Guido Knops in de Sint-Pieters Basisschool Mechelen voor het project *Samen voor Sam*

De voorbije maand werden al 25 laptops ingezameld die nog te gebruiken zijn.

Op onderwijsvlak ben ik, als gewezen voorzitter ook bijzonder blij dat de tien secundaire scholen uit Mechelen, Sint-Katelijne-Waver en Duffel zich met een nieuwe dynamiek geëngageerd hebben

voor de Scholengemeenschap voor Katholiek Secundair Onderwijs in de regio Mechelen 2.0. Ze hebben dit jaar samen een volledig traject doorlopen om tot een gezamenlijk gedragen studieaanbod voor tweede en derde graad te komen.

En op persoonlijk vlak is de geboorte van ons tweede kleinkind, Daan, net voor de eerste lockdown een unieke ervaring. Ik beleef zijn eerste levensjaar op een uitzonderlijke wijze.

Betekenis van Kerstmis in deze tijd

De advent als voorbereiding van Kerstmis is een tijd van zelfreflectie. Met de woorden van Mark Van de Voorde druk ik het uit: "Nog nooit hebben we zo liefelijk en zo geestelijk aangevoeld dat we niet zonder de anderen kunnen en dat we aangewezen zijn op de aandacht, de zorg, de nabijheid, de woorden, de gestes en zelfs het zwijgen van onze medemensen. En ze zijn legio, de mensen die zorgen voor ons welzijn en ons dus ongeweten gelukkig maken."

De Onze-Lieve-Vrouw-over-de-Dijle-kerk Mechelen

Kerstmis zal ik dit jaar, zoals de meeste mensen, anders vieren. Vanuit de geloofsgemeenschap van Onze-Lieve-Vrouw-over-de-Dijle, waar ik mee verbonden ben, brengen we een digitale kerstwake via *Kerk Mechelen* en de kerstdagviering live vanuit de gelijknamige kerk. Met enkele mensen ter plaatse, maar nauw verbonden met velen. Aan duizenden draden van verbinding, zoals bij de digitale, hangt ons leven.

Nieuwjaarswens voor mensen in het onderwijs

Mensen in het onderwijs oefenen hun beroep uit met groot engagement, kennis en betrokkenheid. De wereld van het les geven zal niet meer helemaal worden zoals hij was. Dat het persoonlijk contact tussen leraar en leerling en de wederzijdse betrokkenheid opnieuw meer kansen krijgen en sterker worden, nu digitale toepassingen hun plaats in het onderwijs zullen behouden.

Wilfried Neutjens

Niveaucoördinator Buitengewoon Onderwijs binnen de pedagogische begeleidingsdienst van Mechelen-Brussel. Op 1 februari 2021 gaat hij met pensioen.

Wilfried Neutjens vooraan in het midden van zijn ploeg pedagogische begeleiders voor het buitengewoon onderwijs (sept. 2019).

Positief nieuws in 2020

De solidariteit die zich, ondanks alles, in onze samenleving mocht ontwikkelen. Om in tijden van corona te overleven, hebben vele mensen hun werken en leven noodgedwongen anders moeten (leren) organiseren. De verbondenheid en bereidwilligheid van familie, burens, vrienden en collega's was hoopgevend en deugdzaam. Ook de vindingrijkheid van velen vond ik prachtig. Zeker ook onze noeste wetenschappers die er op korte tijd in geslaagd zijn om een vaccin te ontwikkelen.

Betekenis van Kerstmis in deze tijd

Kerstmis is het familiefeest bij uitstek en dat zal dit jaar niet anders zijn. Corona bemoeilijkt het samenzijn, maar dat scherpt onze creativiteit aan om er toch opnieuw

een fijne tijd van te maken. Rond die tijd beginnen de dagen opnieuw te lengen, haalt het licht het van de duisternis. Als dat geen goede reden is om kerstbubbels boven te halen.

Nieuwjaarswens voor mensen in het onderwijs

Dat directies en hun leerkrachten ook de waardering en dankbaarheid van de samenleving mogen ondervinden. Naast de vele andere cruciale beroepen, hebben ook leraren getoond dat er op hen gerekend kon worden om de pandemie het hoofd te bieden, vaak op vrijwillige basis. Uiteraard wens ik hen ook een gelukkig en vooral gezond nieuw jaar.

Didier Pollefeyt

Professor aan de KU Leuven en hoofd van THOMAS, het digitaal ondersteuningsplatform voor godsdienstonderwijs. Maandelijks ontvangen zo'n 20.000 mensen de nieuwsbrief van THOMAS, vol informatie, suggesties en impulsen om in de godsdienstlessen mee aan de slag te gaan.

Positief nieuws in 2020

Het gebeuren dat mij in 2020 het diepst raakte, speelde zich af op de vooravond van 27 maart 2020, op het Sint-Pietersplein in Rome. Paus Franciscus sprak er onverwacht de zegen 'Urbi et Orbi' uit. Deze zegen over de stad en de wereld wordt normaal enkel uitgesproken op Kerstmis of bij het aantreden van een nieuwe paus. Dit was het spiritueel antwoord van paus Franciscus op de wereldwijde pandemie. Op dat ogenblik was een groot deel van de wereld namelijk in 'lockdown' tijdens de eerste coronagolf. Het Sint-Pietersplein is volledig leeg. Het oogt onwezenlijk als men weet hoe druk dit plein normaal is en tot 70.000 mensen kan bevatten. Tegelijk ziet men hoe miljoenen mensen via livestream dit gebeuren volgen. Alleen al 17 miljoen Italianen deden dat. De regen gutst naar beneden en de sobere verlichting van de avond weerkaatst op de glimmende grond van het lege plein. Het is oorverdovend stil. Er is een altaar met een monstrans gebouwd in het portaal van de basiliek met daarnaast een Byzantijns icoon van Maria en een bekend beeld van de gekruisigde Christus voor de gelegenheid speciaal overgebracht uit de San Marcello al

Corso in Rome. Als een klein wit mannetje zien we Franciscus, schijnbaar moederziel alleen, in de giërende regen en moeizaam het Vaticaanse plein opklimmen (<https://wp-media.patheos.com/blogs/sites/613/2020/04/pope2.jpg>). Zijn homilie is opgebouwd rond het thema van de storm op het meer (Mt. 28) en de uitspraak van Jezus: "Wees niet bevreesd". De paus licht toe: "De storm [van corona] toont onze kwetsbaarheid en ontmaskert de valse en oppervlakkige zekerheden rondom ons die onze dagelijkse agenda, onze projecten, onze gewoontes en prioriteiten hebben gevormd. Het toont aan hoe we hebben toegelaten onverschillig en zwak te worden voor die dingen die onze levens en onze gemeenschappen voeden, dragen en steunen. [...] Dit is niet de tijd van het oordeel van God, maar van ons oordeel: een tijd om te kiezen voor wat er werkelijk toe doet en wat slechts voorbijgaand is, een tijd om te onderscheiden wat nodig is van wat niet nodig is". Hij presenteert de monstrans aan de wereld en hij kust met tederheid de bloedende voeten van het 15de-eeuwse beeld van de gekruisigde Christus. Een eenvoudig symbool. Ingetogen. Puur. Stil. Sober. Geen publiek. Geen applaus. Geen euforie. Traag. Rustig. Bid-dend. Alleen de Gekruisigde. Een diepe identificatie met de slachtoffers van Covid-19 wereldwijd. Een lijdende Christus aan het kruis... de belijdenis van een God die zich radicaal identificeert met het lijden van de mens, van elke mens. Niemand is verloren. Niemand wordt losgelaten. Iedereen wordt gezegend. Een diepere ontroering in het 'nieuws' heb ik niet ervaren in dit rusteloze jaar 2020.

Later publiceerde diezelfde paus de encycliek 'Fratelli Tutti' over broederlijkheid en vriendschap. Zo veel decennia hebben talloze theologen en gelovigen hun geloof beleden, vaak in weerwil van de leer van de Kerk. In deze moeilijke tijden een bisschop van Rome mogen ervaren waarin geloof in menselijke groei, mededogen en barmhartigheid centraal staan: dat mogen ervaren in onze levenstijd precies

wanneer de mensheid zo diep op haar grondslagen wankelt: dat is bron van geluk en dankbaarheid. Dat legt bloot wat het is om katholiek te zijn. Ik hoop dat dit moment in de collectieve geschiedenis van ons kerkelijk geheugen mag geschreven worden omdat het naar de kern verwijst van waar het geloof echt om draait. "Wees niet bang". Ik ben bij je. Niet alleen met woorden, maar in alles.

Het Vaticaan maakte een filmpje van deze gebeurtenis dat 1 minuut en 22 seconden duurt. Het is terug te vinden op YouTube: <https://www.youtube.com/watch?v=nOlyQB8Twdk>. Er is ook een boek gepubliceerd dat helemaal gewijd is aan deze gebeurtenis: *Christ in the Storm: An Extraordinary Blessing for a Suffering World* (2020).

Betekenis van Kerstmis in deze tijd

Kerstmis is de boodschap dat God verbondenheid zoekt met de mens. Kerstmis wijst er ons telkens op dat die verbondenheid altijd gepaard gaat met menselijke kwetsbaarheid. God toont zich niet in gedruis, in grote prestaties, of in succesverhalen, in geweld, terrorisme, of oorlog. God is diegene die de loop van de gewone dingen, van processen, instituties en sociale verwachtingspatronen doorbreekt en het leven een andere oriëntatie verleent: dieper in onszelf, sterker naar de ander; voorbij de grenzen die wij mogelijk achten. Op die manier is de boodschap van Kerstmis allesbehalve evident, banaal of verworven. In 2020 hebben we juist beide termen – verbondenheid en kwetsbaarheid – onder druk zien komen te staan. De kwetsbaarheid van onze verbondenheid wanneer bleek dat we allemaal een gevaar voor elkaar werden. En omgekeerd: de enorme nood aan verbondenheid juist wanneer we met onze kwetsbaarheid geconfronteerd werden. Kerstmis herinnert ons er aan dat God geen andere handen en voeten in de werkelijkheid heeft dan die van ons, dat God via ons in de wereld wil komen en Zich met ons wil verbinden zodat wij ons met elkaar kunnen verbinden. Maar ook dat dit niet kan zonder kwetsbaarheid en lijden. In het kerstverhaal zit ook al het lijdensverhaal vervat. We weten waar dit verhaal zal eindigen: op het kruis. En toch: wanneer we telkens opnieuw Kerstmis vieren, zeggen we tegen onszelf en tegen elkaar dat er uiteindelijk geen andere weg is om te gaan dan deze weg om onszelf en de wereld te redden. Kerstmis en Pasen zijn twee zijden van dezelfde medaille.

Nieuwjaarswens voor mensen in het onderwijs

Het onderwijs scoort het allerbeste in het onderzoek naar het vertrouwen van Vlamingen in instellingen. Terecht. Mijn nieuwjaarswens voor de mensen in het onderwijs is dat ze effectief mogen ervaren dat ze dat vertrouwen geschonken krijgen, niet door statistieken, maar door de overheid, door de samenleving, door ouders en door de leerlingen zelf. En dat ze dat vertrouwen vooral ook aan elkaar kunnen schenken. Structuren, eindtermen, leerplannen, etc. zijn goed maar ze staan in dienst van het onderwijs, en niet omgekeerd. Ik wens dat die omkering naar de kern een stap dichterbij komt in 2021. Ik wens dat directies de vrijheid, de tijd en de middelen krijgen om samen met hun team het eigen pedagogisch project uit te bouwen en zich toe te leggen op hun kerntaken. Ik hoop dat dialoogscholen mogen bloeien in duizend vormen en tinten waarin alle betrokkenen op school een stem krijgen, gehoord worden, een bijdrage mogen leveren, wie of wat ze ook zijn of geloven. Ik wens dat in het bijzonder de meest kwetsbaren beluisterd kunnen worden en op school een veilige omgeving mogen vinden, zeker wanneer de wereld onbarmhartig toeslaat.

Luc Sels

Rector van de Katholieke Universiteit Leuven.

Positief nieuws in 2020

2020 is een jaar dat we niet snel zullen vergeten. De ontwrichtende impact van de pandemie maakt het zelfs lastig om aan andere evenementen, persoonlijke ervaringen, incidenten of feiten te denken. Maar het was voor mij ook de 'zomer van Reuzegom'. Het is een vreemde gewaarwording om zo publiek kop van jut te worden en weken op rij de vreemdste insinuaties over jezelf te moeten lezen op frontpagina's, in schimpende brieven of op sociale media. Morele paniek, zo omschrijft een collega het. Maar ondanks al die turbulenties was het een mooi jaar, misschien wel het beste. Het was in elk geval het jaar dat mij echt overtuigd heeft dat 'de meeste mensen deugen'. Ik verwijs dan graag naar dat ene gevoel dat me al een jaar lang volgt en dat je in diepe crisissen meer voelt dan anders: menselijke warmte. Je voelt die warmte bij mensen die je op crisismomenten moed inspreken, je ziet ze bij leerkrachten die al maanden de extra

mijl lopen, in de zorgsector waar medemenselijkheid zo zichtbaar is, bij families die elkaar in sociaal isolement herontdekken, onder studenten die elkaar een hart onder de riem steken. Kortom, dat echte solidariteit ook in de breedte van de samenleving bestaat, is het nieuws van 2020. Eigenlijk is het geen nieuws, we wisten dat al maar zagen het niet. Het is een feit dat we met z'n allen weer beter hebben leren onderkennen.

Betekenis van Kerstmis in deze tijd?

Ik heb, denk ik, nooit eerder zo intens stilgestaan bij de advent en de kersttijd. De advent, tijd van verwachten. En dan Kerstmis, een feest dat we dit jaar in kleine kring zullen vieren, sober en ingetogen. Zoals andere wereldreligies dat de voorbije maanden deden tijdens hun religieuze feesten. Dat komt met beperkingen, maar

geeft ook kansen om mekaar écht te herontdekken. Ik hoop zo van harte dat veel families die kans met beide handen grijpen en in de ingetogenheid mekaar, inderdaad, herontdekken. Want ook al ken je elkaar door en door, dat herontdekken moet zo af en toe een plaats krijgen. Ook buiten die sociale bubbel moeten we elkaar 'vasthouden', en zorgen dat fysieke afstand geen sociale afstand wordt. Dat is voor mij eigenlijk de essentie van Kerstmis: van betekenis zijn voor elkaar en voor anderen, voorbij het oppervlakkige alledaagse, maar op een zo intense manier dat ze ook nadien het alledaagse wat

warmer kleurt. Kerstmis gaat ook over hoop, verwachting en een betere toekomst. Maar dan geworteld in geloof en gesteund op het geloof dat we voor elkaar *meer* kunnen betekenen. Ook dat besef is deze Kerst veel meer voelbaar dan anders.

Nieuwjaarswens voor mensen in het onderwijs?

Als mens hebben we de creatieve kracht om de toekomst een nieuwe invulling te geven, om te hopen, om telkens opnieuw te beginnen. We leven nu al maanden in een lus in de tijd. In die lus hebben we heel wat ontdekt, of herontdekt. We hebben de vertraging en de verstilling ontdekt, het belang van solidariteit en creativiteit herontdekt. We hebben ervaren wat we samen aankunnen met dat beetje durf. Met het lef om wat vastgeroest zit, los te draaien. Neem dat mee naar de toekomst, en dan al zeker naar de toekomst van ons onderwijs. Sta er ook even bij stil op Kerstmis. Op die dag vieren we

hoe de komst van Christus hoop in de wereld heeft gebracht. De geboorte van iets nieuws, een betere toekomst. Het onderwijs draagt en schraagt die toekomst, het onderwijs maakt die toekomst door de vorming en opleiding van onze kinderen. Dat is geen kleine opdracht, dat is een roeping.

Ik wens iedereen in het onderwijs dat gevoel toe: dat we werken en handelen in lijn met een erg hoge roeping. Wat ik ook wens: die diepe overtuiging dat we met dat beetje durf en inzet heel veel kunnen veranderen. Deze lus in de tijd zien we nu als een crisis. Ik wens dat u ze allen ook leert zien als een opening van mogelijkheden.

Griet Smeets

Was tot voor enkele jaren directeur en momenteel bestuurder van Windekind Leuven, een school voor buitengewoon onderwijs type 4 (fysieke handicap). Zij is namens het Comité Besturen van het aartsbisdom Mechelen-Brussel ook lid van de Adviesraad Buitengewoon onderwijs.

Positief nieuws in 2020

Eind augustus is er goed nieuws: ondanks corona, blijven de scholen voortaan open en mogen rusthuizen nooit meer in volledige lockdown.

Het maakte me gelukkig dat de eerste crisis ons allemaal (politici en wetenschappers inclusief) iets essentieels heeft geleerd: wel-zijn is méér dan gezondheid - we hebben de anderen nodig om ten volle mens te zijn. Onze dierbaren ZIEN (van op het balkon, online of bij afstandsleren ...) is niet voldoende: het draait om de WARMTE van hun (fysieke) AANWEZIGHEID.

En ... men heeft die essentie weten te borgen en opnieuw vertaald: zelfs toen de cijfers van de tweede crisis angstig hoog werden, bleven de deuren van scholen en rusthuizen (zij het soms slechts deeltijds) open EN is men beginnen te spreken van de nood aan en het recht op (knuffel)contact voor iedereen. Mens onder de mensen ...

Betekenis van Kerstmis in deze tijd

Van de kernintuïties die we in het christelijk verhaal (h)erkennen*, zijn er twee die voor mij de kern van de kerstboodschap vormen, altijd al maar in deze corona-tijd nog sterker en bewuster dan anders:

+ ik ben gewild en bemind

'Ten diepste gewild en bemind zijn,

geldt voor iedereen. Dat vormt het oergegeven voor de waardigheid en gelijkwaardigheid van ieder mens'*.

Hoe klein, hoe mooi anders, hoe ziek of droef we ook zijn, God kijkt met liefde naar ons.

+ ik word ontroerd door het kwetsbare

'Je laten raken door het kwetsbare, aandacht geven aan wie minder kansen heeft, er zijn voor de ander zonder iets terug te vragen. Zo toont onze God zich in Jezus en tegelijk ook in ieder van ons'*.

(*uit: wat brengt mij in beweging? Visietekst Windekind Leuven)

Nieuwjaarswens voor mensen in het onderwijs

Ik wens je in 2021:

- onuitputtelijke energie en ademruimte, bezielende visie en bemoediging,
- tijd en ruimte om te genieten van het mooie in jezelf en om je heen.

Ik hoop voor jou in het nieuwe jaar:

- dat je kunt genieten van het samen op weg mogen gaan met leerlingen en hun ouders ...
- dat je tijd en ruimte vindt om op zoek te gaan naar de kracht die je drijft en dat je die kan delen met collega's ...
- dat je je omringd mag voelen door de warme liefde van je dierbaren ...
- dat je de liefde waarvan je leeft, liefhebbend aan anderen geeft ...
- dat je de vreugde van het geven steeds opnieuw mag ervaren ...

Linda Van Herck

Bestuurslid van de vzw Sint-Paulus in de regio Tienen en lid van het Comité Besturen Mechelen-Brussel

Positief nieuws in 2020

De kracht en creativiteit die er in het merendeel van ons schoolpersoneel te vinden is. Het groeiende gevoel van empathie bij onze directeurs voor hun personeelsleden en omgeving. Bij velen is dat er sowieso, maar het gevoel van meeleven bij hen is er zeer sterk. Dat heeft ook duidelijk een tegenhanger, hun taak wordt daardoor nog zwaarder.

Persoonlijk: het ongelooflijke geluk dat ik/wij hebben met onze familie, vrienden en omgeving in deze tijden. Zeer positieve ervaringen!

Betekenis van Kerstmis in deze tijd

Periode van stilstand, alles op een rijtje zetten, terugkomen tot de essentie en dit gemeenschappelijk ervaren/aanvoelen. Dit jaar werd het terugkeren naar deze gevoelens van essentie al wel eerder ingezet door corona.

Nieuwjaarswens voor mensen in het onderwijs

Het leven en de geschiedenis leren ons dat 'leven' gepaard gaat met vallen en opstaan. Ik wens aan allen de kans/mogelijkheid/kracht om rond te kijken (omgeving, natuur, literatuur, ...) en in te zien dat het altijd waard is om terug op te staan. Dat eenieder de perspectieven vindt om

verder te gaan met nieuwe mooie(re) levenswaarden!

Monseigneur Koen Vanhoutte

Hulpbisschop van het aartsbisdom Mechelen-Brussel, specifiek verantwoordelijk voor het vicariaat Vlaams-Brabant/Mechelen. In 2020 bracht hij met zijn vicariaat het tweede boek uit in de reeks 'Woorden die raken': na een bezinnings- en werkboek over de evangelielezingen van de zondagen van de A-cyclus is er nu een gelijkaardig boek voor het huidige B-jaar, uitgegeven bij Halewijn.

Positief nieuws in 2020

In alle pijn die de coronacrisis met zich meebracht, blijft me als positief in 2020 zeker bij hoe er noodgedwongen kritische vragen kwamen bij ons gewone samenleven. 'Normaal' kon niet meer. Een 'nieuw normaal' is nog niet klaar. Velen startten een bezinning op waarin ze zich afvroegen wat er nu echt toe doet in het leven. Het coronavirus zorgde voor een onderbreking in ons gewone doen en laten. In de onderbreking

toonden velen een verrassende veerkracht om in zorg, onderwijs, economie, cultuur en andere sectoren te midden van veel beperkingen er toch het beste van te maken. Ik bewaar goede herinneringen aan de inspanningen om ons (samen)leven te herzien, nieuwe vormen te geven en in dit alles met het wezenlijke bezig te zijn. Mensen met veerkracht en vindingrijkheid zijn heel kostbaar in onze maatschappij.

Betekenis van Kerstmis in deze tijd

Kerstmis herinnert me aan het formidabele geschenk dat de mensheid kreeg toen Jezus geboren werd. Hij bracht ons niet alleen in kennis met het mysterie van God. Hij openbaarde ook de mens aan de mens. Hij leefde ons voor wat het betekent een mens te zijn naar Gods hart: eenvoudig, gegeven, dienstbaar, vol mededogen. Onze tijd heeft nood aan groeiende menselijkheid in

ons samenleven. Zo makkelijk glijden we af in weinig menselijk gedrag als geweld, hardheid en onverschilligheid toeslaan. Jezus roept ons altijd weer op om te groeien in humaniteit. Zijn woord en voorbeeld blijven ons inspireren. Zijn Geest beweegt ons Hem achterna. Ik hoop dat we dat mooie Cadeau niet vergeten uit te pakken. Want ook in deze tijd gaat Jezus ons voor in ons mens-woorden.

Nieuwjaarswens voor mensen in het onderwijs

Ik wens jullie vooreerst het beste in jullie persoonlijk leven en in jullie gezin en familie. Voor jullie engagement in het onderwijs wens ik jullie een lange adem. Zolang het virus niet bedwongen is, zullen zich nog heel wat aanpassingen opdringen. Jullie leerden er al goed mee omgaan. Dank voor zoveel soepelheid en creativiteit in 2020. Maar ook in het nieuwe jaar zal dit bijzonder nodig blijven. Ik wens jullie veel energie, een constructieve geest, een goede samenwerking met alle betrokkenen en vooral

het nodige uithoudingsvermogen. Blijven volhouden vraagt ook om momenten van rust en ontspanning om er nadien weer flink tegen aan te gaan. Ik bid dat God jullie de nodige spirit mag bezorgen om ook in soms onuitgegeven situaties kinderen en jongeren de beste kansen te blijven bieden op goed onderwijs.

VORMINGSESSIES VOOR SCHOOLBESTUURDERS BLIJVEN DOORGAAN

De Coronacrisis zorgt er mede voor dat vergaderingen en infosessies voorlopig niet fysiek kunnen doorgaan. Dat belet echter niet dat ze op een digitale manier georganiseerd worden. Wat vormingssessies voor schoolbestuurders betreft hebben Zoom- of Teams-sessies zelfs het bijkomend positief effect dat deelnemers zich niet hoeven te verplaatsen. Dat maakt het mogelijk een ruimere doelgroep te bereiken over de verschillende bisdommen heen en bepaalde vormingssessies te clusteren indien er te weinig inschrijvingen zijn om er per bisdom een sessie voor te organiseren.

We ervaren dat de videoconferenties schoolbestuurders, geïnteresseerde directeurs en andere personeelsleden niet tegenhouden om zich bij te scholen. Zelfs interactiviteit is niet onmogelijk. Zo hanteren sommige nascholers technieken zoals break-outrooms om, tussen plenaire gedeeltes door, de deelnemers in kleinere groepjes met elkaar ervaringen te laten uitwisselen.

Dat ondervonden we bij de vorming over **'Het bestuur werkt als team'**, die op 20 oktober 2020 georganiseerd werd voor een twintigtal deelnemers. *Stefan Decuyper*, werkzaam in het Leuvense bedrijf Imec, introduceerde ons in het concept van High Impact Teaming. Op een gedreven manier vertelde hij over eigen ervaringen, meestal vanuit het bedrijfsleven, maar ook toepasbaar op onderwijs. Op een bepaald moment mochten we in groepjes van vier of vijf in 'break-outrooms' met elkaar in gesprek gaan, tot we na een kwartier opnieuw plenair konden aansluiten bij de boeiende uiteenzetting over hoe je teams zo goed mogelijk kunt laten samenwerken.

Op 3 december 2020 telden we zo'n veertig deelnemers aan de digitale sessie over **masterplanning infrastructuur**. Omwille van de grote groep werden we niet aan elkaar voorgesteld, maar de deelnemers, directeurs, bestuurders en infrastructuurverantwoordelijken, behoorden tot een Vlaanderenbrede groep. *Ann Cautreels* en *Dirk De Smet*, medewerkers van de Dienst Bestuur & organisatie van Katholiek Onderwijs Vlaanderen,

lichtten toe wat masterplanning betekent, hoe je die als bestuur en als school dient uit te werken en regelmatig te actualiseren om klaar te staan als er opportuniteiten zijn om de scho(o)len uit te breiden of te renoveren. De deelnemers konden via de chatfunctie of mondeling vragen formuleren en middenin was er in een pauze voorzien. En zo liep ook deze sessie perfect.

Een volgende vorming is die voor **startende bestuurders**. Daar waren drie dagen voor voorzien in drie bisdommen, maar omdat ze toch digitaal zou worden georganiseerd, werd beslist om ze slechts op één avond aan te bieden, namelijk **maandag 11 januari 2021 om 19u**. Dit is de nieuwe link: <https://nascho-ling.be/2020-2021/index.aspx?modID=4045740>. U vindt er meer informatie en inschrijvingsmogelijkheden.

Voor de verdere vormingskalender voor bestuurders verwijzen we graag naar het overzicht in vorig nummer van VONdeling (nr 35) en naar de (huidige) website <https://www.katholiekonderwijs.vlaanderen/vorming-voor-besturen> en de nieuwe PRO.-website <https://pro.katholiekonderwijs.vlaanderen/professionalisering-voor-besturen>.

WERKING VAN HET COMITÉ BESTUREN (COBES) MECHELEN-BRUSSEL – SEPTEMBER-DECEMBER 2020

Het Comité Besturen (Cobes) van het aartsbisdom Mechelen-Brussel hield omwille van de coronamaatregelen zijn maandelijkse vergaderingen via digitale 'Zoom'-sessies. Graag houden we u op de hoogte van wat tijdens het eerste trimester van het schooljaar 2020-2021 op de virtuele vergadertafel kwam.

Vergadering 23 september 2020

Corona

In haar vergadering van 23 september 2020 stonden de **coronamaatregelen** in het pas gestarte schooljaar vooraan op de agenda. 'Hoe gaan de scholen en schoolbesturen daarmee om?' wilden we weten.

- Vele scholen ondervinden een spanningsveld tussen corona-vrij proberen te zijn en de zorg voor de leerling. De traagheid waarmee de resultaten van de coronatests meegedeeld worden is een serieus probleem. Er gaat kostbare tijd verloren en mensen worden soms onnodig (langer) in quarantaine geplaatst.
- Scholen besteden heel veel tijd aan veiligheid. Schoolbesturen kunnen directie en personeelsleden ondersteunen in de pragmatische aanpak en het vermijden van paniek.
- Het is belangrijk de directeurs de nodige autonomie en verantwoordelijkheid te geven. Er is vaak onduidelijkheid door de tegenstrijdige informatie vanuit de verschillende bronnen.
- Personeelsleden melden zich veelvuldiger en sneller ziek. Voor iemand die in contact gekomen is met een positief getest persoon is de afwezigheidsperiode langer dan voor de positief geteste persoon.
- Het wettelijk statuut van het personeel dat niet besmet is, is heel onduidelijk.
- In Brussel hebben Franstalige scholen een andere mentaliteit en daardoor een andere aanpak.
- Mag je nog noodopvang organiseren voor de kinderen uit klassen die in quarantaine moeten en waarbij de ouders een opvangprobleem hebben?
- Momenteel zitten we in een crisisperiode, maar we moeten ook nog altijd onze kernopdracht blijven verzorgen.
- Het schoolbestuur heeft de rol om ervoor te zorgen dat directie en corps ook onderling de nodige afstands- en hygiënische maatregelen blijven volgen. Hoe houdt het schoolbestuur ook in de huidige omstandigheden de band met directie en corps?

Dat waren de belangrijkste vragen en bekommernissen. Ze werden doorgegeven naar Lieven Boeve, directeur-generaal van Katholiek Onderwijs Vlaanderen, zodat hij ze ter sprake kon brengen in contacten met de minister van onderwijs.

Politieke actualiteit: de versnelling van de vaste benoemingen

Bij het volgende agendapunt werden *Lieven Boeve* en *Machteld Verhelst*, directeur van de Pedagogische Begeleidingsdienst van Katholiek Onderwijs Vlaanderen, betrokken. De directeur-generaal gaf toelichting bij de **politieke actualiteit: de versnelling van de vaste benoemingen**. De Cobesleden vreesden en betreurden de grotere druk op de aanvangsbegeleiding, die aan belang zal winnen, net als het bijhorende coachingtraject. Tijdelijke vervangleraren in verschillende scholen zijn moeilijk te begeleiden, maar hun dagen tellen wel mee voor hun anciënniteit. Katholiek Onderwijs Vlaanderen

zou schoolbesturen kunnen ondersteunen in hun functionerings- en evaluatiebeleid. Een vereenvoudiging van dat beleid zou zich ook opdringen, bijvoorbeeld de huidige termijn tussen twee negatieve evaluaties zal ingekort moeten worden en er is nood aan een vereenvoudigde functiebeschrijving per pedagogische entiteit... De motiveringsplicht en verslaggeving blijven wel omslachtig. Er kan ook een probleem ontstaan met de benoemingsgraad: veel scholen gaan met een benoemingsgraad de 100% overschrijden omdat nu ook 100% in verlofstelsels benoemd kan worden.

Dát gecombineerd met de versnelling van vaste benoemingen zou voor een groot deel van de besparingen voor het secundair onderwijs zorgen. Meerdere dossiers worden dus aan elkaar gekoppeld. Over de timing en eventuele overgangsmaatregelen is er nog geen duidelijkheid.

Nog binnen het agendapunt 'onderwijsactualiteit' vernamen we dat wat eerst 'begeleidingsdecreet' genoemd zou worden waarschijnlijk voortaan 'leersteundecreet' zou heten.

Trekkingsrechten voor pedagogische begeleiding

Machteld Verhelst lichtte een nota toe over **trekkingsrechten** die schoolbesturen met meer dan 10.000 leerlingen (zowel basis- als secundair onderwijs) zouden kunnen krijgen indien ze daarmee zelf wensen in te staan voor hun pedagogische begeleiding. Het blijft een gevoelig onderwerp en daardoor een moeilijk dossier, maar het lijkt te leiden tot een

geslaagde *modus vivendi* in het veld van de pedagogische begeleiding. Die kijkt aan tegen een aangekondigde besparing vanuit de overheid, waardoor ze minder mensen zal kunnen behouden en haar organisatiestructuur en werking zal moeten herbekijken (zie vorige nummers van *VONDeLing*).

Organisatie Open Cobesvergadering

De Cobesleden bogen zich vervolgens over de vraag wanneer ze het best opnieuw een '**Open Cobesvergadering**' zouden organiseren en met welke agendapunten.

De bedoeling is de ruimere groep van bestuurders te informeren en interactief te raadplegen over actuele dossiers, waarvoor men niet altijd kan wachten op een jaarvergadering. Een recent voorbeeld

van zo'n Open Cobesvergadering vond plaats op 17 juni 2020. De digitale vergadering, waarover u in vorig nummer van VONDeling het verslag kon lezen, ging over de coronasituatie, de politieke actualiteit en over het kerntakendebat en de gevolgen voor de pedagogische begeleiding. Het Cobes dacht na over geschikte onderwerpen. Op de vergadering van 2 december besliste het om op 25 januari 2021 om 19 uur een Open Cobesvergadering te houden (zie verder).

DPCC in transitie

Een volgend gespreksonderwerp was de regelgeving van de **Diocesane Plannings- en Coördinatiecommissie (DPCC)** en de wijzigingen die op dat vlak al ingang hebben gevonden en mogelijk doorgevoerd zullen worden. Guido François had daar op vraag van de Vlaamse Confederatie van Ouders en Ouderverenigingen (VCOV) al een presentatie over gegeven op 21 september 2020, daarin bijgestaan door Patrick Deboutte, specialist planning en programmatie binnen Katholiek Onderwijs Vlaanderen. Voor de Cobesleden deed Guido François een deel van de presentatie nog eens over.

Voor het gewoon en buitengewoon basisonderwijs en voor de internaten zijn er geen wijzigingen. Voor het secundair onderwijs is er een afbakening van de planningsbevoegdheid doorgevoerd volgens het subsidiariteitsbeginsel:

- Programmatie van opleidingen dual is niet langer DPCC-materie;
- Programmatie van opleidingen deeltijds was en blijft geen DPCC-materie;
- Programmatie van eerste graad en basisstudieaanbod tweede en derde graad Modernisering so is geen DPCC-materie;

Voor het buitengewoon secundair onderwijs zijn er eigenlijk ook geen wijzigingen, maar de uitgewerkte afspraken over de werking voor Opleidingsvormen OV4 en OV3 blijven behouden. Dat wil zeggen dat er gestreefd wordt naar één gedragen overzicht dat het resultaat is van regionaal overleg tussen alle BuSO-scholen per regio en waarover ze samen een consensus hebben gevonden. Dat zorgt ervoor dat de ARBuO (de Adviesraad Buitengewoon onderwijs) en de DPCC dat consensusvoorstel alleen maar moeten bekrachtigen.

Voorts wordt er gewerkt aan aanpassingen van het DPCC-statuut op het vlak van:

- de werking en samenstelling van de Centrale beroepscommissie;
- de inschakeling van de schoolraden als er geen Medezeggenschapscollege is opgericht binnen de scholengemeenschappen so;
- de behoefte aan voorafgaand regionaal overleg in het buitengewoon onderwijs;
- de behoefte aan (tijdig) voorafgaand overleg met betrekking tot uitbreiding van de capaciteit op nieuwe locaties;
- het niet meer in beroep kunnen gaan van een schoolbestuur tegen een onontvankelijkheidsbeslissing van de DPCC.

Verder zal worden nagedacht over optimalisering van de samenstelling van de DPCC, de beslissingsprocedure (nu meerderheid van drie vierde van de uitgebrachte stemmen + 1), hoe om te gaan met andersluidende beslissingen van de Centrale beroepscommissie, de communicatie over de indiendata, de bemiddelingsrol die de DPCC al dan niet kan opnemen, de haalbaarheid van een sluitend online-indiensysteem, het op de hoogte brengen van scholengemeenschappen van een andere regio (bisdom) grenzend aan de aanvragende scholengemeenschap en het eventuele voorafgaand overleg tussen betrokken scholen(gemeenschappen) op eigen initiatief of op basis van ontvangen bezwaarschriften. Over bovenstaande wijzigingen schreef Patrick Deboutte in het laatste nummer van In dialoog (november-december 2020) een verhelderend artikel. De hervorming van de planningsprocedure is voorts toevertrouwd aan een projectgroep binnen Katholiek Onderwijs Vlaanderen.

Vergadering 21 oktober 2020

Nieuws uit de Pedagogische begeleiding

In de Cobesvergadering van 21 oktober 2020 was het eerste agendapunt voorbehouden voor een toelichting door *Peter op 't Eynde*, regiodirecteur van de **Pedagogische Begeleidingsdienst Mechelen-Brussel**. Een drietal keer per schooljaar krijgt de regiodirecteur op die manier de gelegenheid om in dialoog te treden met afgevaardigden van schoolbesturen, die een nuttig klankbord en een soort adviescomité vormen.

Uit zijn presentatie bleek dat zowel de Pedagogische Begeleidingsdienst (PBD) als de scholen voor enorme uitdagingen staan. Het blijft de bedoeling dat de PBD 'dienstbaar' is 'in meesterschap'. Hij wil gerichte ondersteuning bieden aan scholen en leraren zodat zij een kwaliteitsvol antwoord kunnen formuleren op de vragen en de uitdagingen waar ze mee zitten. Het is ook de bedoeling om als organisatie deskundigheid te ontwikkelen en samen te brengen om die ondersteuning zo efficiënt en effectief mogelijk tot bij de school en leraren te brengen. Daarbij zet de PBD prioritair

in op vier thema's:

- 1) scholen dichtbij houden en met hen samen werken
- 2) pro-actief werken en communicatie
- 3) snelle, gelijkgerichte en efficiënte interne samenwerking en
- 4) zelfzorg

En dat allemaal in een context waarbij iedereen op zijn tandvlees zit omwille van corona en de snel veranderende vragen, waarbij oude routines onder druk staan en het onderwijs en de organisatie in

verandering zijn. Denk maar aan het online lesgeven, de modernisering van het secundair onderwijs, de nieuwe eindtermen en leerplannen, de onzekere (her)organisatie door het kerntakendebat en de besparingen en de nieuwe manier van samenwerken via het programma WeShare.

Peter Op 't Eynde wees ook op de verschuivingen in het eigen personeelscontingent door pensionering, ziekte, vertrek van begeleiders voor andere professionele uitdagingen en dergelijke. Hij verschafte de Cobesleden inzicht in het ondersteuningssysteem met schooloverleg, dienstoverleg en regionaal overleg en wat daarvoor nodig is aan processen, mensen, structuren en aanbod. Daarna kregen we een overzicht van de algemene projecten en van de projectgroepen die Katholiek Onderwijs Vlaanderen in het leven geroepen heeft ter operationele uitvoering van het kerntakendebat. Tot slot lichtte de regiodirecteur de digitale (samen)werkgeving WeShare toe, waarvoor de begeleidingsdiensten van Mechelen-Brussel en Limburg in een pilotproject geëngageerd zijn.

De pedagogische begeleiding voor het basisonderwijs, tijdens de starttweedaagse in september 2019

Uit de reacties van Cobesleden op die uiteenzetting onthouden we deze opmerkingen:

- Momenteel gaat er heel veel aandacht naar preventie en veiligheid en stellen we bovendien vast dat scholen teruggrijpen naar vroegere praktijken. Dus moeten we waakzaam zijn voor het pedagogische luik en de afwisseling voor de leerlingen met het wegvallen van onder andere extramurosactiviteiten en sport. Op directieniveau is er wel veel aandacht voor evaluatie en rapportering.
- Het klopt dat iedereen op zijn tandvlees zit, maar men moet zich daarnaast focussen op de grote opportuniteiten die zich nu voordoen.
- De vraag is misschien eerder: 'betekent de huidige werking van de PBD een meerwaarde voor de scholen en de leraren?' We werken daarbij met mensen, zowel in de scholen als in de groep van de PBD. De grote opdracht is er voor te zorgen dat elkaars talenten verstevigd en elkaars tekorten gecompenseerd worden.
- Er is een verschil tussen begeleiding en vorming.

- Moeilijk gedrag van leerlingen is zowel te situeren in de groeifases als in de chemie die uitgaat van de interactie in groepen. Een uitdaging voor de PBD is om de leraren goed te ondersteunen in het managen van de interactie in groepen.

Peter Op 't Eynde antwoordde als volgt:

- Pedagogische thema's: het is ook momenteel vanuit de PBD moeilijk om scholen en leraren op dat vlak mee te krijgen. Mensen hebben het gevoel er niet meer aan toe te komen.
- Het is zeker ook een taak van de PBD om leraren te ondersteunen hoe ze vanuit veiligheid kunnen omgaan met sommige werkvormen.
- Gedrag vanuit groepsdynamisch oogpunt: dat is een zeer belangrijk thema voor de PBD. Die ontwikkelt een aanbod bestaande uit enerzijds workshops, webinars die in de toekomst via de Academie aangeboden zullen worden en anderzijds de vraaggestuurde begeleiding.
- Er wordt zeker gekeken naar de opportuniteiten, maar dat vraagt momenteel nog veel schakelen en daardoor dus tijd en energie.
- Het koppelen van individuen aan scholen of regio's is een minder goede zaak indien de tekorten van de betrokkenen doorwegen op de werking; dat moet dan aangepakt worden. De werking zal wendbaar genoeg moeten zijn om met het kleinere personeelscontingent om te gaan.

Vrijheid van onderwijs en nieuwe eindtermen

Ook nu was Lieven Boeve te gast om duiding te geven bij een thema dat uiterst belangrijk is voor het katholiek onderwijs: de **vrijheid van onderwijs**. Die is volgens de topman van Katholiek Onderwijs Vlaanderen in het gedrang omwille van de laatste evoluties rond de **eindtermen** secundair onderwijs voor de tweede en derde graad (en binnenkort ook basisonderwijs).

Hij schetste het verloop van het ontwikkelproces van die eindtermen en de bezwaren die de netwerkorganisatie in de loop van het proces heeft opgeworpen en waar geen of weinig rekening mee gehouden werd. De Vlaamse regering keurde ze op 9 oktober 2020 goed, ondanks de uitdrukkelijke vraag van Katholiek Onderwijs Vlaanderen om dat niet te doen.

De argumenten zouden op het moment dat u dit leest voldoende bekend moeten zijn, omdat de koepel zorg noch moeite spaart om ze via nieuwsbrieven, infosessies, vergaderingen met Comit es besturen, persberichten en dergelijke de wereld in te

sturen en de achterban te sensibiliseren.

Kort samengevat komt het hier op neer dat er gevaar is voor oppervlakkigheid doordat er te veel eindtermen zijn in relatie tot de onderwijstijd, dat er verschraling en nivellering dreigt omdat er geen tijd zal zijn om te remediëren, te differentiëren en te excelleren. Naast kwaliteitsverlies dreigen we ook aan vrijheid in te boeten doordat er geen ruimte is voor ons pedagogisch project en doordat het format van de eindtermen de pedagogisch-didactische relatie tussen leraar en leerling beperkt.

Als oplossing stelt Katholiek Onderwijs Vlaanderen een overkoepelende commissie voor om de eindtermen te versoberen en een overgangsregeling voor een jaar om de scholen intussen te ondersteunen.

Indien de Vlaamse regering op geen enkel vlak tegemoet komt aan de verzuchtingen van ons net, dan dreigt de netwerkorganisatie naar het Grondwettelijk Hof te stappen.

Voor het zover is moest het advies van de Raad van State worden afgewacht en een hoorzitting in het Vlaams Parlement, die intussen plaatsvond op 29 oktober 2020. Het advies van de Raad van State blijkt

positief te zijn voor Katholiek Onderwijs Vlaanderen en versterkt de argumentatie dat de overheid met deze eindtermen veel te ver gaat en de grondwettelijke vrijheid van onderwijs dreigt te beknotten. Lieven Boeve sprak de vrees uit dat het voor de nieuwe eindtermen voor het basisonderwijs dezelfde richting uit zou kunnen gaan, maar maakte zich ook sterk dat er niet te veel geraakt mocht worden aan het nieuwe leerplan *Zin in leren! Zin in leven! (ZILL)*, dat al sedert 2014 ontwikkeld werd (gedurende vier jaar) en nadien geleidelijk geïmplementeerd werd.

Enkele reacties van Cobesleden:

- Gedragenheid is belangrijk; het is dus een goede zaak dat de nodige tijd genomen wordt om te informeren.
- Ook de Cobesleden die niet in de Raad van Bestuur van Katholiek Onderwijs Vlaanderen zetelen, geven aan voldoende op de hoogte te zijn. Enkele jaren geleden werd al binnen Cobes gewaar-schuwd voor de huidige maatschappelijke strekking, dus men ageert terecht.
- De vrijheid van onderwijs moet op een andere manier uiteengezet worden aan de leraren want zij zijn niet allemaal mee. De koppeling tussen katholiek en vrijheid moet hun duidelijk gemaakt worden.
- Omwille van de huidige coronasituatie gaat te veel tijd naar andere zaken.
- Leraren stemmen zich vaak louter af op wat de inspectie vraagt. Er leeft al de tendens dat de inspectie bepaalt wat er gegeven wordt, waardoor de eigenheid in de klas al wat verloren gaat.
- Hoe staan de vakbonden hiertegenover?

- Leraren en scholen zijn heel gevoelig voor de mogelijkheid om eigen accenten te leggen. Anderzijds zijn er veel leraren die heel duidelijke richtlijnen vragen die ze kunnen uitvoeren, bijvoorbeeld via het volgen van een handboek. De creativiteit om de eigenheid binnen te brengen in de klas kan zeker aangezwengeld worden.

- De eindtermen waarvan sprake zijn dermate detaillistisch dat ze een bedreiging vormen voor de eigenheid en organisatie. De Pedagogische Begeleidingsdienst zou de vakleraren alert kunnen maken voor de praktische gevolgen van de eindtermen.

Lieven Boeve repliceerde als volgt:

- De maatschappelijke evolutie is inderdaad duidelijk. We zitten op een hellend vlak en dit thema zou wel eens de ‘game changer’ kunnen zijn.
- Bij het aanspreken van leraren leggen we in de eerste plaats de focus op de kwaliteit, zodat het voor iedereen duidelijk is dat de kwaliteit niet gegarandeerd kan blijven wanneer het pakket te vol is.
- Het COC blijft momenteel op de vlakte. COV heeft al wel een duidelijker standpunt ingenomen. (Nvdr: intussen steunt het COC het standpunt van Katholiek Onderwijs Vlaanderen, getuige het voorwoord in het laatste nummer van Brandpunt).
- Het is niet gemakkelijk in deze uitzonderlijke corona-periode, maar corona is geen tegenargument.

Erfpachten en actualia vanuit het Beheer van het Tijdelijke

Voor het volgende agendapunt waren *Patrick du Bois* en *Werner Van laer* uitgenodigd, beheerders van het ‘Tijdelijke’ in respectievelijk het aartsbisdom en het Vicariaat Vlaams-Brabant-Mechelen. Zij brachten een **tussentijdse stand van zaken over erfpachten en andere actualia vanuit het beheer van het Tijdelijke**. De laatste jaren mogen zij geregeld verslag uitbrengen bij het Cobes over onder andere de evoluties inzake erfpachten van schoolgebouwen die eigendom zijn van het aartsbisdom of van parochies.

Het beheer van schoolgebouwen door parochieverantwoordelijken wordt moeilijker door de vermindering van vrijwilligers die zich lokaal nog voor de Kerk willen inzetten. Om de schoolbesturen van de parochiescholen goed te ondersteunen stelde het Vicariaat Vlaams-Brabant-Mechelen (VLBM) in 2017 aan de lokale verantwoordelijken van de VPW's (Vereniging Parochiale Werken) voor hun schoolgebouwen over te dragen naar de vzw Aartsbisschoppelijke Colleges en Gestichten van de provincie Brabant of de vzw Aartsbisschoppelijke Instituten te Mechelen. De meerderheid van de VPW's heeft het principe aanvaard volgens de richtlijnen van het Vicariaat Vlaams-Brabant en Mechelen:

- Kosteloze overdracht van de schoolgebouwen;
- Met bestaande erfpachten maar met de bedoeling naar het systeem van het aartsbisdom te evolueren, met objectieve berekening van de cijns (per m²);
- Vijf procent van de canons wordt elk jaar in juni naar de VPW's gestort;
- Jaarlijkse rapportering naar de Reflectieraad van Vlaams-Brabant-Mechelen (VLBM) en naar de schoolbesturen (Cobes);
- De gebouwen gaan terug naar de VPW of Stichting VLBM als er geen schoolactiviteit is.

Tussen juli 2018 en juli 2020 werden er 118 parochiale schoolgebouwen door twaalf VPW's overgedragen :

• Aarschot: 17 schoolgebouwen	Asse: 15
• Zoutleeuw: 4	Diest: 18
• Herent: 6	OZCS West-Brabant: 1
• Bierbeek: 6	Halle: 5 (4 in Lembeek + 1 in Den Hoek)
• Overijse: 1 (+1 kribbe)	Klein-Brabant: 17
• Tienen: 7	Mechelen: 25

De meeste van de gebouwen zijn in goede staat, met hier en daar uitzonderingen. Indien nodig heeft het Aartsbisdom het nodige gedaan om herstelwerken te laten uitvoeren. De canons zijn hoog genoeg om de infrastructuur in stand te houden, maar er zijn toch scholen die nog een symbolische euro storten. Op jaarbasis storten de 118 scholen 1.238.309 EUR door canons (2020). Vijf procent ervan, namelijk 61.915 EUR, moet naar de VPW's teruggestort worden.

Patrick du Bois (foto rechts) voegde er de stappen aan toe die het Aartsbisdom op dat vlak zet:

- Een bezoek ter plaatse of tenminste een telefonisch contact met het schoolbestuur door Daniël Poelman;
- Eénzelfde systeem voor alle scholen, namelijk een canon die de school in staat stelt haar infrastructuur in orde te houden (geen symbolische canon meer);
- Evolutie naar grotere schoolbesturen en investeringsplannen op het niveau van het schoolbestuur;
- Financiële ondersteuning van scholen in het kader van capaciteitsuitbreiding (huursubsidies);
- Expertise van Katholiek Onderwijs Vlaanderen/DOKO en van het Aartsbisdom ter beschikking van het lokale schoolbestuur.

Werner Van laer vulde aan dat een proces opgestart werd waarbij vijftien bestaande VPW's in één vicariale stichting zouden inkantelen. Dat wil zeggen dat al het patrimonium van die VPW's in één vicariale stichting van openbaar nut zou terechtkomen. Doel is dat alles operationeel zou zijn op 1 januari

2021, tenzij corona eventueel voor vertraging zorgt. Indien het proces afgerond is, zal de Raad van Bestuur van de stichting bekijken of ook de resterende schoolgebouwen overgedragen kunnen worden aan het Aartsbisdom en in welke chronologie.

Na die hoopgevende toelichting konden de Cobesleden nog enkele bemerkingen formuleren:

- Er is een positieve evolutie waarbij ingezet wordt op dienstbaarheid. Het is goed dat grote stabiele schoolbesturen de nodige ruimte krijgen. Kleine schoolbesturen moeten ondersteund en gestimuleerd worden om de visie op infrastructuur te ontwikkelen en de nodige dossiers voor de toekomst in te dienen.
- Reservevorming is belangrijk, ook directeurs beseffen dat.
- Indien het proces met alle VPW's in orde is, is er een gelijkvormig systeem in het hele aartsbisdom. Maar wat met andere soorten erfpachten met andere types eigenaars en moeten zij aandacht krijgen naar de toekomst? Zoals bijvoorbeeld de Kerkfabrieken, lokale stichtingen en congregaties, waar signalen opgevangen worden dat er vanuit de eigen noden een andere visie ontstaat ten opzichte van het patrimonium dat ter beschikking gesteld wordt van het onderwijs. Zijn er mogelijkheden om op termijn ook die gebouwen veilig te stellen?

Patrick du Bois en Werner Van laer gaven deze antwoorden:

- Momenteel voert het Aartsbisdom gesprekken met de diocesane congregaties om ze bij te staan in de transitie via twee structuren: *CISCA* (Centraal Initiatief voor Steun aan de Congregaties in het Aartsbisdom) voor de ondersteuning en *DIO* voor de overname van gebouwen, andere dan schoolgebouwen. De schoolgebouwen kunnen opgenomen worden door het Aartsbisdom binnen de diocesane patrimonium-school-vzw's. Die stappen kunnen binnenkort gemakkelijk gezet worden.
- Niet veel schoolgebouwen zijn nog eigendom van de Kerkfabriek. Bij de Kerkfabriek liggen de zaken moeilijker omdat het hoofddoel van de Kerkfabriek het ondersteunen van de cultus in een kerkgebouw is, waarbij zij de gebouwen niet mogen gebruiken voor andere doeleinden. Voor de leden

van de Kerkfabriek is het dus moeilijk om te oordelen tot hoever ze kunnen gaan in het ondersteunen van de lokale scholen; ze moeten er enkel voor zorgen dat ze hun patrimonium goed onderhouden. Een eventuele mogelijkheid is dat het Aartsbisdom of een andere congregatie in gesprek gaat met de Kerkfabriek om de schoolgebouwen (of gronden) te kopen. Voor scholen zou het goed zijn dat er naar de toekomst een éénduidige eigendomssituatie kan ontstaan.

De samenwerking ten dienste van de scholen wordt ten zeerste door iedereen geapprecieerd. Patrick du Bois uitte op zijn beurt zijn waardering voor het werk van de schoolbestuurders.

Kleine types buitengewoon onderwijs onder de aandacht

In het agendapunt over reacties op de **verslagen van de Adviesraden** had *Griet Smeets* als afgevaardigde van Cobes binnen de Adviesraad Buitengewoon onderwijs gevraagd of zij een denkoefening mocht voorleggen in verband met de ondersteuning vanuit de zogenaamd 'kleine types' of 'types met lage prevalentie' van het buitengewoon onderwijs: types 4, 6 en 7. Aan de hand van een nota gaf Griet toelichting over de werking rond de types 4, 6 en 7 binnen het aartsbisdom en het reeds doorlopen proces van de laatste maanden. De denkoefening kadert in het nieuwe begeleidings- of leezorgdecreet dat in voorbereiding is.

De kernideeën in deze denkoefening waren:

- voorstel tot erkenningsvoorwaarden/kwaliteitscriteria om als school BuO in aanmerking te komen voor het organiseren van ondersteuning;
- expertise-ontwikkeling gebeurt vanuit scholen BuO die zelf het BuO van dat type organiseren;
- er zijn verschillende niveaus van regie. Gewoon onderwijs en buitengewoon onderwijs hebben voor leerlingen met specifieke onderwijsbehoeften (=SOB) ieder een eigen rol te spelen in de uitbouw van goed onderwijs voor kinderen met SOB;
- er is één aanmeldpunt: het Centrum voor Leerlingenbegeleiding;
- wat de middelen betreft maken we een onderscheid (dat er ook al heden ten dage is) tussen de ondersteuningsmiddelen van type basisaanbod, type 3 en type 9 enerzijds, en die van de kleine types anderzijds. We leggen uit waarom we voor die laatste groep kiezen voor het behoud van 'leerlingvolgende middelen' rechtstreeks naar de school buitengewoon onderwijs;
- tot slot ijveren we voor tijdige toeleiding, voor herevaluatie van het (gemotiveerd) verslag op basis van vermoeden, en voor twee teldata.

De Cobes-collega's spraken hun appreciatie uit voor de aanpak, doortastendheid en deskundigheid van Griet. Ze stelden een zekere leegloop vast in de scholen doordat de beter opgeleide leraren wensen over te stappen naar bijvoorbeeld het ondersteuningsnetwerk Oost-Brabant. Het is volgens hen goed dat dergelijke heikele punten met Cobes gedeeld worden, zodat de afgevaardigden met gedragen standpunten naar de overlegmomenten kunnen gaan.

Communicatiekanalen

Tot slot van de bijeenkomst van 21 oktober werd nog een agendapunt besproken over **communicatiekanalen**. De PRO.-website van Katholiek Onderwijs, die vanaf januari 2021 volledig online gaat ziet er veelbelovend uit. Daarnaast behoudt het Vicariaat onderwijs zijn eigen website www.vikom.be, naast het digitale tijdschrift *VONDeling* en regionale nieuwsbrieven om wat korter op de bal te spelen. Het papieren tijdschrift *In dialoog* van Katholiek Onderwijs Vlaanderen verschijnt na het november-decembernummer 2020 van het toneel en zal wellicht gedeeltelijk voortleven in digitale vorm, in een geïntegreerde mediamix binnen de PRO.-website.

Vergadering van 2 december 2020

Marktaandeel katholiek onderwijs

Het belangrijkste agendapunt betrof het dalende **marktaandeel van het katholiek onderwijs**. Een voorbereidende nota met cijfergegevens over de evoluties in het laatste decennium en verklaringen voor de achteruitgang had de Cobesleden aangespoord om zelf al eens na te denken over oorzaken en mogelijke oplossingen vanuit hun eigen omgeving.

In de periode van 2008 tot 2019 is het aantal leerlingen (alle koepels/netten samen) gestegen met 90.324. Daarvan zijn slechts 22.645 leerlingen (25,07%) ingeschreven in het vrij katholiek basis- en secundair onderwijs van Vlaanderen en het Brussels Hoofdstedelijk Gewest. Dat resulteert in een daling van het marktaandeel van het katholiek onderwijs met 3,11%: van 66,60% naar 63,49%. Het aandeel van het GO! stijgt van 15,50% naar 18,00%.

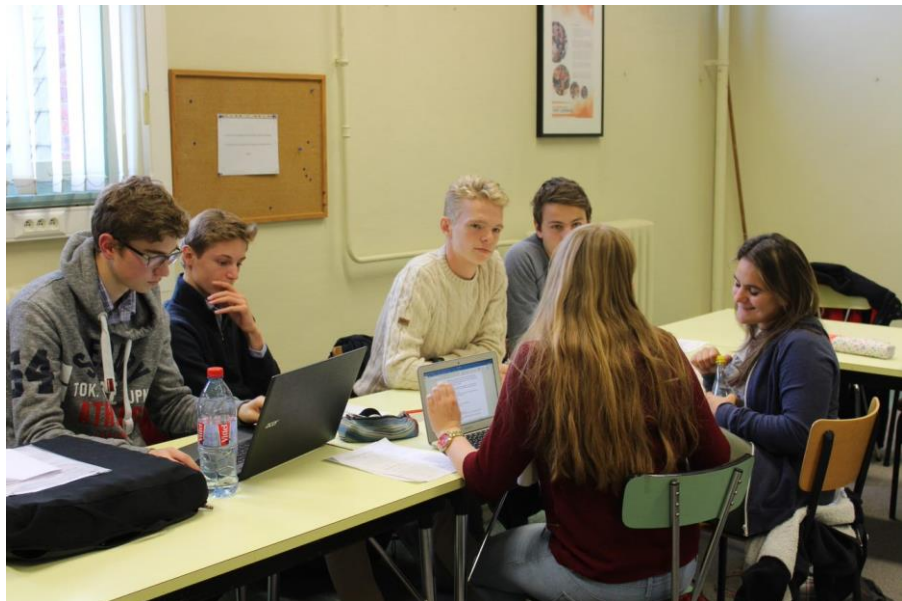
Voor het kleuteronderwijs is de piek al voorbij sedert het schooljaar 2013-2014, maar terwijl er bij zowel het gemeentelijk onderwijs als bij Katholiek Onderwijs Vlaanderen een afname is, blijft het aantal kleuters in het GO! verder stijgen. Voor de blijvende stijging in het lager onderwijs zien we dat de drie grootste netten gelijke tred houden.

Het is vooral in het secundair onderwijs dat het marktaandeel van het katholiek onderwijs achteruit gaat. Na het dieptepunt in het schooljaar 2014-2015 stijgt het aantal scholieren opnieuw. In vergelijking met het schooljaar 2008-2009 heeft het GO! 16.062 leerlingen meer ingeschreven: van 71.938 naar 88.000 of een toename van 22%. Voor het katholiek onderwijs daalt de schoolbevolking gewoon secundair onderwijs met 13.699 eenheden: van 322.429 naar 308.730 of een afname van ruim 4%.

Verklaringen voor het krimpend marktaandeel worden gezocht in de maatschappelijke context: de secularisering en verminderde invloed van religie, en de gewijzigde samenstelling van de bevolking. De leerlingstromen zijn ook gewijzigd. Leerlingen uit het gemeentelijk onderwijs stromen niet meer zo vanzelfsprekend door naar katholiek secundair onderwijs. Het studieaanbod in het officieel secundair onderwijs is de laatste tien jaar in een groot aantal onderwijsregio's uitgebreid en meer gedifferentieerd. Bereikbaarheid en mobiliteit zijn voor ouders en leerlingen vaak belangrijker dan het onderwijsnet. Het GO! investeert in kwaliteit, verwerft meer uitstraling en communiceert goed.

Katholieke scholen merken op dat ze in hun programma-aanbod gefnuikt worden door het bestaan van de interne planningsprocedure (advies van Katholiek Onderwijs Vlaanderen en beslissing door DPCC). Het GO! kan ongehinderd blijven programmeren. In ons net spelen broze evenwichten mee; nieuwe programma-aanvragen worden soms tegengewerkt door naburige concurrerende scholen(gemeenschappen).

Bij de verdeling van capaciteitsmiddelen verwerft het officieel onderwijs vaak proportioneel een groter deel. Bij katholieke schoolbesturen duurt het doorgaans langer om dossiers op te stellen en in te dienen en bovendien speelt de subsidie van slechts 60% een belangrijke remmende rol, omdat de financiering van de resterende 40% vaak problematisch is. In het katholiek onderwijs zijn er ook vestigingsplaatsen gesloten, wat ook raakt aan de aantrekkingskracht. Het GO! daarentegen verwerft steeds meer vestigingsplaatsen, vaak door de overname van gemeentescholen.

Voorts is er nog de aantrekkingskracht van methodescholen van het vrij niet confessioneel onderwijs en de verminderde profilering van sommige van onze scholen als katholiek onderwijs.

Bij de analyse voegden de Cobesleden nog enkele **oorzaken** toe:

- de bijkomende mogelijkheden die het GO! krijgt door capaciteitsmiddelen in gemeenten waar ze nog geen aanbod secundair onderwijs hadden, hebben gevolgen voor ons net.
- De groei van het aantal kleuters in het katholiek onderwijs bedraagt maar de helft van wat verwacht mag worden volgens ons marktaandeel. Capaciteitsdossiers zullen zeker meespelen, maar misschien hebben we ook te maken met een andere beeldvorming bij nieuwe ouders. Mogelijk hebben zij een andere perceptie van het katholiek onderwijs dan het beeld dat wij willen schetsen met de katholieke dialoogschool. Zijn we te doctrinair? Het is de moeite waard dat eens te onderzoeken en na te gaan of er verschillen zijn tussen stedelijke en landelijke regio's.

- Wellicht is het een combinatie van elementen. Ook de faciliteiten en de (hogere) kostprijs in onze scholen spelen een rol.
- Vanuit zijn centrale organisatie kan het GO! capaciteitsmiddelen gemakkelijk overhevelen naar andere regio's volgens de blinde vlekken die daar bestaan. De organisatie kan ook sneller en flexibeler minder succesvolle studierichtingen afbouwen en inruilen voor nieuwe, aantrekkelijke richtingen.
- Katholieke scholen blokken de aangroei van leerlingen soms af door maximumcapaciteiten te hanteren en braaf alle regeltjes te volgen.
- Het katholiek onderwijs moet vaak energie steken in het zich verdedigen (zoals bij de discussie over de eindtermen), terwijl het GO! in perscontacten direct over de leerlingen kan spreken.
- Trekt ons pedagogisch concept voldoende aan of liggen ouders daar niet wakker van? Zij tonen geen schroom meer om voor een GO!-school te kiezen.
- Lokale binding blijft belangrijk en mag niet verloren gaan door BOS-operaties.

Leerlingen van Ursulinen Mechelen met een demonstratie in het gloednieuwe wetenschapslokaal van het nieuwe schoolgebouw dat geopend werd op 15 november 2019.

Op de vraag naar **mogelijke remedies** hadden de Cobesleden enkele suggesties:

- Het ondernemerschap van schoolbesturen stimuleren en meer pro-actief de public relations en communicatie van scholen ondersteunen. Naar benchmarking gaan om ons beter te situeren in een rangorde.
- We moeten in elk geval onze kwaliteit en ons zelfvertrouwen behouden.
- Er beter voor zorgen dat ouders gerust kunnen zijn dat hun kinderen hun volledige schoolloopbaan kunnen doorlopen binnen het plaatselijke katholiek basis- en secundair onderwijs.
- Kan de dienst planning mee pro-actief nadenken over het studieaanbod dat scholen in een bepaalde regio zouden moeten kunnen aanbieden?
- Oplossingen vinden voor de mobiliteitsproblemen, vooral voor kinderen van de types 4, 6 en 7 van het buitengewoon onderwijs.

Al die reacties werden na afloop doorgegeven aan Lieven Boeve. Bovendien besliste het Cobes om van de problematiek van het dalend marktaandeel een agendapunt te maken op de **Open Cobesvergadering van 25 januari 2021** (zie de uitnodiging met agenda onderaan).

Stand van zaken corona

Van de andere agendapunten vermelden we alleen de **stand van zaken met betrekking tot corona**. De verlengde herfstvakantie heeft duidelijk gewerkt: het aantal besmettingen is beperkt gebleven, weinig of geen scholen moesten sluiten. Organisatorisch is het een hele opgave. Het vergt veel energie bij de directeurs, bij leraren heerst er veel angst. Schoolbesturen mogen niet nalaten de directeurs en het personeel te danken voor zoveel inzet en aanpassing aan digitaal vergaderen en lesgeven.

Vooral de bso-leerlingen worden in de meeste scholen zoveel mogelijk op school gehouden omdat afstandslernen voor hen moeilijker is.

Als bestuurder is het moeilijk beslissingen te nemen in situaties waarbij verschillende partijen (bijvoorbeeld de gemeente) betrokken zijn en soms andere richtlijnen uitvaardigen.

De oudste leerlingen gaan door een moeilijke periode omwille van het wegvallen van sociale contacten; onduidelijkheid over hoelang dat nog moet duren zorgt voor gelatenheid of angst bij leraren, die zowel het contact met hun leerlingen als met hun collega's missen.

PROGRAMMA OPEN COBESVERGADERING 25 JANUARI 2021

Graag nodigen het Comité Besturen (Cobes) en het Vicariaat Onderwijs van het aartsbisdom Mechelen-Brussel alle schoolbestuurders van de regio uit op een **Open Cobesvergadering op maandag 25 januari 2021 om 19 uur**. Die zal digitaal plaatsvinden. Hierbij vindt u een link met wachtwoord: <https://zoom.us/j/96939332690?pwd=ZTd4Nnl3M08wb3NKT2M3cENILON2Zz09> - Passcode: 64GsCz

Agenda:

1. Verwelkoming door **Jürgen Mettepenningen**, Bisschoppelijk afgevaardigde voor het onderwijs Mechelen-Brussel;
2. Stand van zaken kerntakendebat en projectgroepen + politieke actualiteit door **Lieven Boeve**, directeur-generaal Katholiek Onderwijs Vlaanderen. Ruimte voor gesprek;
3. Nieuws uit de pedagogische begeleiding door **Peter Op 't Eynde** en kans tot vragen stellen;
4. Daling van het marktaandeel van het katholiek onderwijs. Voor dat punt willen we een beroep doen op jullie inbreng. Via [deze link](#) vindt u een samenvatting van de problematiek. Daarnaast kunt u over deze vragen zelf al eens nadenken:
  - Welke oorzaken van het dalend marktaandeel ziet u zelf?
  - Wat kunnen we eraan doen? Hebt u suggesties?

Om het debat te stofferen is er de mogelijkheid om ons reeds vooraf antwoorden op die vragen te sturen, het liefst tegen uiterlijk 15 januari 2021, zodat we de resultaten nog aan iedereen kunnen bezorgen (contactpersoon: guido.francois@katholiekonderwijs.vlaanderen). Uiteraard is het mogelijk dat U uw inbreng doet op de vergadering zelf!

OVERHEIDSOPDRACHTEN: DOKO ACTIEF OP VELE FRONTEN

Op 27 november 2020 vond er een gezamenlijke digitale vergadering plaats van de netwerkgroepen overheidsopdrachten van de bisdommen Antwerpen, Hasselt en Mechelen-Brussel. Medewerkers van vzw DOKO overliepen de verschillende dossiers waar ze mee bezig waren en vroegen naar onze ervaringen en meningen.

Tegen 1 september 2021 komt er een nieuwe raamovereenkomst **verzekeringen**, waarvoor *IC-Verzekeringen* geselecteerd is als makelaar. DOKO vraagt de schoolbesturen tegen uiterlijk 24 december 2020 een globaal mandaat te verlenen voor het verzekeringspakket arbeidsongevallen, brand, burgerlijke aansprakelijkheid bestuurders, schoolpolis en rechtsbijstand. Optioneel zijn nog mogelijk: alle risico's elektronica en omnium beroepsopdrachten. Nadien is er nog kans om in te schrijven voor reisverzekering, autoverzekering en cyberveiligheid, na gunning van dat contract voorzien in juni 2021. Na mandatering ontvangen de schoolbesturen een token van IC-verzekeringen waarmee ze kunnen inloggen op hun platform.

De coronacrisis heeft gezorgd voor een raamovereenkomst **persoonlijk beschermingsmateriaal**. Het gaat om producten als chirurgische mondkmaskers, handgel, infrarood thermometers, wegwerphandschoenen en faceshields. Het laatste product werd gegund aan *Vandeputte safety*. De andere producten werden voor West-Vlaanderen, Oost-Vlaanderen en Antwerpen gegund aan *Covarmed Farma*. Voor Vlaams-Brabant, het Brussels Hoofdstedelijk Gewest en Limburg haalde de firma *Ortho Medica* het contract binnen. Voor desinfecterende

middelen voor oppervlakten kun je nog steeds terecht bij *Alpheios*, de leverancier van de raamovereenkomst schoonmaak.

Voor een lopend dossier **schoolmeubilair** waren de gunningscriteria: de inventarisprijs van de 34 meest gekochte artikels, volumekorting, een korf van extra producten uit de catalogus om de prijs van de catalogus te evalueren, service bij/na levering en montage en technische kwaliteit. De materialen werden door een jury van aankopers beoordeeld vanuit criteria als innovatie en duurzaamheid. Het gebruiksgemak werd beoordeeld door leerlingen van de derde graad en personeel van de school. Het was de bedoeling vier van de vijf inschrijvers over te houden om een cascade te kunnen organiseren: indien de eerst geselecteerde niet kan leveren wat de school vraagt, mag ze de tweede en eventueel derde of vierde contacteren. Dat werkt het minst marktversturend en kan continuïteit garanderen. DOKO kon echter niet gunnen omdat de leveranciers een fout gemaakt hadden bij het indienen. Dus moest er een nieuwe opdracht uitgeschreven worden met een onderhandelingsprocedure.

In december 2020 verwacht DOKO de gunning van een raamovereenkomst **netwerkkomponenten**. DOKO vroeg aan de inschrijvers om voor vier achterliggende fabrikanten (keuze uit: *Cisco, HPE, Extreme networks, Huawei, Juniper Networks, Fortinet, Ruckus, ALE*) prijzen in te dienen en vroeg ook de prijs van een site-survey en advies en ondersteuning bij specifieke netwerkproblemen. Het is een onderhandelingsprocedure zonder voorafgaande bekendmaking.

We kregen een stand van zaken van de **DOKO-applicatie**. Via die weg kunnen scholen onder andere zien op welke raamovereenkomsten ze hebben ingetekend. Inschrijven en registreren gebeurt via mijn.katholiekonderwijs.vlaanderen. De strategische en/of operationele aankoper kan zich daar aanmelden. De testfase loopt vertraging op omdat nog niet alle kerndata (zoals ondernemingsnummers) aangeleverd werden.

Een nieuwe raamovereenkomst rond **afvalbeleid** is in de maak. DOKO heeft al een ruime marktverkenning achter de rug. Uit de Monitoring Bedrijfsafval 2018 is gebleken dat scholen tot de probleemsectoren behoren qua afvalinzameling. Zij hebben veel restafval. Vanaf 2020 krijgen de scholen extra controle: de afvalbedrijven moeten de restafvalcontainer bij bedrijven controleren en moeten de school wijzen op fout gesorteerd afval. De inzamelaar is ook verplicht sorteerrfouten bij te houden in een register. Hij kan ook je container laten staan en/of kosten doorrekenen indien het restafval nog te sorteren afval bevat. Het is daarom belangrijk zowel leerlingen als leraren te sensibiliseren en een sorteerbeleid te voeren in de school.

De open raamovereenkomst afvalverwerking zou een looptijd hebben van vijf jaar (2+1+1+1), met een perceelindeling per provincie en volgens een wettelijke verplichting een apart contract per school houden.

De nieuwe DOKO-medewerkster *Kristine De Saeger* gaf ons verder toelichting over de grote marktspelers en allerlei verplichtingen voor scholen. Scholen moeten bijvoorbeeld voldoen aan de sorteerverplichting. Vanaf 2021 vallen er 24 afvalstromen onder de sorteerplicht. Voor meer info zie: <https://www.ovam.be/keukenafval>. Ligt je school in Vlaanderen, dan moet je je voor de inzameling en verwerking van je afval aan de VLAREMA 7-regels houden. Scholen die afval produceren in Brussel zijn gebonden aan de Brusselse afvalwetgeving.

Tot slot gaf DOKO nog een stand van zaken van het contract **PC's**. Door de coronacrisis is er wereldwijd een gigantische stijging van de vraag naar educatieve toestellen, met als gevolg tekorten op de markt. Er werd een nieuwe generatie laptops uit de hogere L-reeks geïntroduceerd, met een eerste batch van leveringen half december en een tweede na de kerstvakantie.

Leden van de netwerkgroep signaleerden dat er veel onduidelijkheid en onrust heerst bij de ICT-ers in de scholen. Het bleek immers dat de middelen die de overheid momenteel besteedt aan de aankoop van duizenden laptops voor kansarme jongeren in het kader van het afstandsonderwijs een voorafname zouden zijn van de ICT-middelen voor volgend jaar. Sommige scholen hebben dan ook geweigerd die laptops in ontvangst te nemen of sturen ze terug.

De volgende vergadering van de Netwerkgroepen Antwerpen en Mechelen-Brussel vindt plaats op **dinsdag 23 maart 2021 om 9.30u**. Voor de netwerkgroepen van de bisdommen Gent en Brugge is dat op dinsdag 16 maart om 9.30u. Wellicht zullen die nog digitaal plaatsvinden. Iedereen die geïnteresseerd is, kan inschrijven via: <https://www.doko.be/content/vormingen-en-netwerkgroepen>.

STUURGROEP PREVENTIEADVISEURS: CORONA EN VENTILATIE

De Stuurgroep Preventieadviseurs van het aartsbisdom Mechelen-Brussel hield op 29 september 2020 een digitale vergadering waar uiteraard opnieuw de coronamaatregelen en aanverwante zaken zoals ventilatie aan bod kwamen.

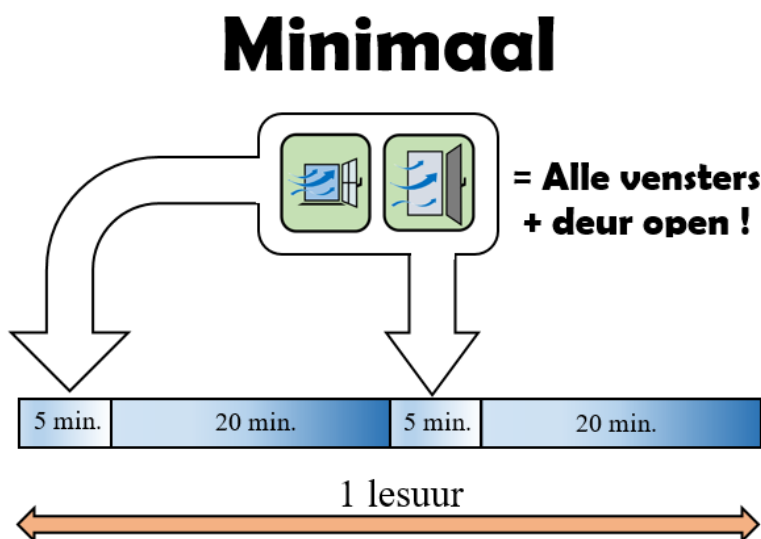
Stand van zaken corona. Uitwisseling van ervaringen en resterende vragen

De maatregelen worden goed opgevolgd, behalve het dragen van mondmaskers in praktijklokalen. De meeste preventieadviseurs (PA) worden zo intensief aangesproken voor coronamaatregelen dat ze bijna geen tijd meer hebben om al hun andere taken te verrichten. Die aspecten (bijvoorbeeld een keuring elektriciteit) mogen niet verwaarloosd worden, maar er blijft weinig tijd voor. Veel PA's, vooral in het secundair onderwijs, voelen zich overstelpt en kunnen niet meer volgen. In een schaal-vergroot schoolbestuur kan men dat nog enigszins oplossen door één van de drie PA's uitsluitend te belasten met andere dingen dan corona, maar het blijft disproportioneel.

Franky Wauters heeft intussen assistentie gekregen van Inge Van Durme. Zij zal vooral opleidingen geven. Voorts kan Franky sommige vragen rond corona ook delegeren naar Chris Vandervorst en Sarah Claeys.

Zoeken naar alternatieven voor de uitgestelde Terugkomdag gepland op 31 maart 2020

Het is moeilijk om zo'n studiedag digitaal te organiseren. Daarom werd voorgesteld hem uit te stellen tot volgend schooljaar en voor dit schooljaar een alternatief aan te bieden dat wel digitaal kan verlopen, bijvoorbeeld een vormingssessie over 'ventilatie en risicoanalyse van binnenluchtkwaliteit'. Het idee om die sessie te organiseren op 20 oktober 2020 diende echter opgeborgen te worden door een agendaprobleem maar kan eventueel later op het schooljaar hernomen worden. Intussen konden we de preventieadviseurs verwijzen naar webinars van het Departement onderwijs.

pen, bijvoorbeeld een vormingssessie over 'ventilatie en risicoanalyse van binnenluchtkwaliteit'. Het idee om die sessie te organiseren op 20 oktober 2020 diende echter opgeborgen te worden door een agendaprobleem maar kan eventueel later op het schooljaar hernomen worden. Intussen konden we de preventieadviseurs verwijzen naar webinars van het Departement onderwijs.

Tijdens de vergadering bleven we lange tijd stilstaan bij het belang van goede ventilatie en verluchting van binnenruimtes. Er rezen vragen bij de kwaliteit van CO₂-meters. Die laten soms te wensen over. Op de website van DOKO vind je een aanbod van kwaliteitsvolle CO₂-meters, die zichzelf kalibreren. Het is aanbevolen om minimum twee dagen te testen en na te gaan wanneer de meter naar omhoog en naar omlaag gaat. Of je een toestel moet kopen per school of per PA die daarmee naar verschillende scholen kan gaan, hangt af van het beleid dat het schoolbestuur wil voeren. De binnenluchtkwaliteit moet altijd goed zijn.

Ramen openzetten is niet altijd de oplossing; het kan zijn dat er meer fijn stof binnenkomt. In de meeste gevallen is ramen openzetten wel een goede oplossing. De maatregelen die we nu moeten nemen in de strijd tegen Covid-19 kunnen ons helpen de nodige stappen te zetten naar de verbetering van de luchtkwaliteit. Die koppeling is belangrijk.

Franky Wauters lichtte het document *'Praktijkrichtlijn binnenluchtkwaliteit in werklokalen'* toe. Spekseldruppels houden een groter besmettingsrisico in dan aerosolen. Beide risico's kunnen tegengegaan worden door verluchting. Wanneer het best verlucht wordt, kun je meten. Het kan dan helpen als je gedurende drie minuten de ramen openzet. Via steekproeven kun je dat als PA meten. Daarbij moet je pragmatisch tewerk gaan: ofwel tussenin een korte onderbreking van drie minuten inlassen waarbij je de ramen openzet of drie minuten voor het eind van de les aan de leerlingen vragen hun jassen aan te trekken en dan drie minuten verluchten. Op die manier is het CO₂-gehalte

voor de volgende les misschien al op peil. Het is een pragmatische oplossing die iedereen een heel jaar kan volhouden. Je hoeft niet te panikeren als de CO₂-meter al na een half uur les een te hoge waarde (boven 900 of 1200 ppm) aangeeft; er is immers door de mondmaskers geen overdracht van spekseldruppels. Het KB laat heel veel ruimte; het geeft alleen aan dat men een actieplan moet opstellen. Er zijn drie stappen waarvan alleen de eerste, de screening verplicht is. De andere stappen (berekeningen en metingen) zijn optioneel. De screening omvat het verzamelen van relevante documenten, visuele inspectie en bevraging van werknemers. De maatregelen in het actieplan kunnen zowel organisatorisch als technisch zijn.

PERSONALIA

Het ga je goed

Op 1 februari 2021 gaat **Wilfried Neutjens** met pensioen. Hij is al jaren niveaucoördinator van het buitengewoon onderwijs binnen de Pedagogische begeleiding regio Mechelen-Brussel. Als geen ander kent hij de wereld van het buitengewoon onderwijs, waar hij altijd een groot hart voor heeft gehad. Geniet van je nieuwe levensfase Wilfried!

Wilfried Neutjens bij de uitreiking van de PROFS-certificaten op 16 juni 2017. Links Wouter Jacques, zijn opvolger.

Het Vicariaat Onderwijs neemt op het einde van december 2020 afscheid van **Anne Vercammen**, die al vier jaar werkzaam was als hoofd van de administratieve pool van de Vicariale diensten te Mechelen. Zij gaat een nieuwe uitdaging aan als provinciaal vrijgestelde van de Christelijke Onderwijscentrale (COC), regio Limburg. Wij wensen haar veel succes en geluk in haar nieuwe job en danken haar voor haar persoonlijkheid, haar grote werkkraft en expertise. We zullen haar zeker missen.

Anne Vercammen in het midden tussen haar collega's van de administratieve pool: Wendy Van Landeghem (links) en Sofie Bauweleers (rechts)